

Könyvszemle

SIPOS JÚLIA GONDOZÁSÁBAN

FERENCZI SÁNDOR ÖSSZES MŰVEI 1. PREANALITIKUS ÍRÁSOK 1897–1908 Örök csillagok

A tudósok és munkájuknak jó része már akár fél évszázad után is csak a hivatalos tudománytörténészek számára érdekes. Vannak azonban örök csillagok is, akik munkájuk tartalmával állandóan jelen vannak a mai tudomány életében is. Ők egyszerre tartoznak a tudománytörténethez és a tudás mai formálásához, Arisztoteléstől Darwinig vagy Einsteinig. A magyar pszichoanalízis elindítója, Ferenczi Sándor ez utóbbiak közé tartozik, akinek elmélete a gyermek és gondozói közötti nyelvzavarról vagy a pszichoanalitikus eljárás befogadó változatáról állandóan jelen van a mai szakmai vitákban. Emiatt is, de a tudománytörténészek antikváriusi érdeklődése miatt is különleges jelentőségű, hogy három kiváló főszerkesztő, Mészáros Judit, Harmatta János és Bókay Antal gondozásában hét kötetben megjelenik Ferenczi összes műve.

Az első kötet, amelynek szerkesztője az egész vállalkozás szellemi gondozója és fáradhatatlan érzelmi mozgatója, Mészáros Judit, a Ferenczi Sándor Egyesület vezetője, nem zsenyéket mutat be. A pesti kórházakban kezdő orvos Ferenczi igen termékeny és sokfelé nyitott szerző. Ez a nyitottság, mint a szerkesztő szakavatott bevezetője is elmondja, egyszerre mutatja meg az ideggyógyásznak készülő Ferenczi érdeklődését a különös tudatállapotok, az álom, a kóma, de akár a spirítizmus iránt, és társadalmi elkötelezettségeit a bontakozó és forrongó nagyváros szegényei és elesettjei iránt.

A száznál több fellelt írás évekbe rendezve jelenik meg a kötetben, ugyanakkor jól használható mutatót is kapunk. Egészeben a sokszor kicsi szösszenetekkel (valaki előadott valamit az orvostársaságban) a kötet megmutatja azt is, milyen volt a tudomány és népszerűsítésének szerveződése egy klasszikus polgári világban. Mi történt, s mit tartottak ebből rögzítendőnek? Milyen is volt ez száz évvel a Facebook előtt? Ebben a keretben a tudománytörténész és az érdeklődő olvasó számára megjelenik a kor és felbukkannak Ferenczi későbbi témái is. Igen izgalmas, mind a későbbi pszichoanalitikus gondolatrendszer, mind akár a mai pszichiátria szinte kényszeres nevezéktan igénye felől, ahogyan a fiatal Ferenczi küzd ismer-

tetéseiben, legyen szó elméletekről, szerzőkről vagy esetekről a mentális zavarok sokfélesége vagy egyneműsége, és az idegrendszeri redukcionizmus kérdéseivel. Számos formában megjelenik a lelki élet nem tudatos szerveződése, és a Ferenczi gondolataiban oly fontos evolúciós eszme és ennek kapcsolata az egyedfejlődéssel. Ferenczi sok írásában, a törvényszéki szakértésről, a prostitúcióról vagy főként az alkohol okozta gondokról szólva átütő a szociális felelősség. De a sorok közt megjelenik a modern Budapest is. Egy lábujjtöbbletű beteg bemutatásából tudjuk meg, hogy fél évtizeddel Conrad Röntgen módszerének bemutatása után a Rókusban már volt röntgenkészülék.

Az írásokat igen részletes szerkesztői lábjegyzetek kísérik, az orvosi szakszavaktól kezdve a felmerülő nevek feloldásáig. Ez mind a mai olvasó, mind a szövegeket újrahasználó kutatók munkáját könnyíti. Kiváló vállalkozás a „teljes Ferenczi”, és az igen színvonalas bemutatkozás után várjuk a sorozat újabb köteteit.

(Ferenczi Sándor Összes Művei 1. Ferenczi a pszichoanalízis felé – Preanalitikus írások. 1897–1908. Szerkesztette: Mészáros Judit. Budapest: Oriold és társai, 2022, 559 o.)

Pléh Csaba
az MTA rendes tagja